Paper VI

Unit- 2

ଭାଷା ଉତ୍ପତ୍ତି ସମ୍ପର୍କୀୟ ବିଭିନ୍ନ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ

ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାଷାର ଉତ୍ପତ୍ତି ସମ୍ପର୍କିତ ପ୍ରଶ୍ନ ଅନୁଧାବନ ଏକ ଜଟିଳ ଓ ଦୁରୂହ ପ୍ରଶ୍ନ ହୋଇ ଭାଷା ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କ ବୁଦ୍ଧି ଆକର୍ଷିତ କରି ଆସିଛି ଓ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ସେମାନେ ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ମତ ଚିନ୍ତନ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ, ସେଗୁଡ଼ିକ ପାରସ୍ପରିକ ଏତେ ଭିନ୍ନ ଯେ, ଭାଷାର ଉତ୍ପତ୍ତି ସମ୍ପର୍କିତ ଏକ ସୁନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

(କ) ଦୈବୀ ଉତ୍ପତ୍ତି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ (Divine Theory)

ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ସର୍ବପ୍ରାଚୀନ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ । ଦୈବୀ ଉତ୍ପତ୍ତି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଅନୁସାରେ ପୃଥିବୀର ସବୁ ପଦାର୍ଥ ଯେପରି ଭଗବାନ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ଭାଷା ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଈଶ୍ୱର ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ଆସ୍ତିକ, ପଣ୍ଡିତମାନେ ବହୁ ଧର୍ମପ୍ରାଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମତରେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ହୁଏ ନାହିଁ, ତେଣୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଠାରୁ ଭାଷାର ସୃଷ୍ଟି ଓ ସଂସ୍କୃତ ହିଁ ଆଦି ଭାଷା । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟମାନେ ହିବ୍ରୁକୁ ପ୍ରଥମ ଭାଷା ଭାବରେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟ

ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । କେତେକ ବର୍ଗ/ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମାନେ ମାଟି ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରତିମା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ଜୈନ ମାନେ ଅର୍ହତମାନଙ୍କୁ । ବୌଦ୍ଧମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ଯେ ଦେବତାଙ୍କ ପୂଜା ହିଁ ଅନୁଭବର ପୂଜା । । ମିଶରବାସୀମାନେ ତାଙ୍କ ରାଜାର ଶରୀର ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ଦେବସ୍ୱରୂପ ବୋଲି ଧ୍ୟାନ କରନ୍ତି । ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଯଥା ଯୀଶୁ, ମାତା ମେରୀ ଆଦି ପ୍ରକୃତି ପୂଜନ୍ତି । ବେଦୋକ୍ତ ଋଷିଙ୍କ ଶାସ୍ତ୍ରାନୁସାରେ ଈଶ୍ୱର ତଥା ଅନୁଭବ ତୃପ୍ତି କରିବାକୁ ଏବଂ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତିରେ ତୃପ୍ତି ହୋଇଥାଏ ।

ଏହି ପ୍ରଥାର ସମ୍ପର୍କରେ କେତେକ ବିଭିନ୍ନ ଯୁକ୍ତି ଅଛନ୍ତି । ଜି.ଏଚ୍. [illegible] ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଥାକୁ ସମର୍ଥନ କରି କହନ୍ତି ଯେ, ଆମ ନିଜ ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଯେବେ ପୂଜକମାନେ ମାତ୍ର ମାଟିର ପୂଜା ପ୍ରଚଳିତ ଥାଆନ୍ତା, ଭଗବାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଯଦି ଈଶ୍ୱର ମନୁଷ୍ୟକୁ ତୃପ୍ତି କରିଥାନ୍ତି, ତେବେ ପୂଜକମାନେ ଏହି ପଦାର୍ଥକୁ ମେ ତୃପ୍ତି କରିଥିଲେ ଏପରି ଧାରଣା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲ । [illegible] ମଧ୍ୟରେ ଈଶ୍ୱର ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ପୂଜା ତୃପ୍ତି କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ମନୁଷ୍ୟ ନିଜ ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ପୂଜାକୁ ତୃପ୍ତି କରନ୍ତି ।

ଏହି ପ୍ରଥାକୁ ସଂସାରର ସମସ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତୁତିକୁ ଆଧାରକରି ଗୁରୁମାନଙ୍କରେ ମେ, ପୂଜା ଯଦି ଈଶ୍ୱର

ବୁଦ୍ଧି ହୋଇଥାନ୍ତା, ତେବେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ତାହା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜିଜ୍ଞାସିତ ହୋଇଥାଆନ୍ତା । ମାତ୍ର ସେମାନେ ଏହି ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ଠାର ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ହୋଇନାହିଁ । ଜନନୀ ଗର୍ଭରୁ ଶିଶୁ ତୋ ଭାଷା ଶିକ୍ଷାକରି ଆସି ନଥାଏ ତା ଭାଷା । ତେ ଜୀବନର ବୃଦ୍ଧି ନୁହେଁ, ଏହା । ଏଣୁ ତେ କେତେକ ପରମ୍ପରାରୁ ଅନୁସାରିତ ହୋଇଆସିଛି ।

ଭାରତୀୟ ରାଜା । ସେମାନଙ୍କର କେହି ଭାଷା ସର୍ବସ୍ୱୀକୃତ ନଥିଲା । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଏହିପରି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ । ମନୁଷ୍ୟ ଶିଶୁ ତାର ପିତାମାତାଙ୍କ ଗହଣରେ ସମାଜରେ ରହି ଭାଷା ଶିଖିଥାଏ । ଯଦି ତାଙ୍କୁ ସମାଜରୁ ପୃଥକ କରି ରଖନ୍ତେ ଯଦି ସେମାନେ ଆପେ ଆପେ କୌଣସି ଭାଷା କହନ୍ତି, ତେବେ ତାହାହିଁ ହେବ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ଭାଷା ବୋଲି ରାଜା ଅନୁଭବ କଲେ । ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ପିତାମାତା ~~ତା~~ ଠାରୁ ଦୂରକରି ଅଲଗା ରଖିବା ପରେ ଦେଖାଗଲା ସେମାନେ ବେକସ୍ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ କହି ଅଧିକାଂଶ କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ । ଏହାର କାରଣ ହେଲା ସେମାନଙ୍କୁ ଖୋଇବାକୁ ରୁଟି ଦେଉଥିବା ଲୋକଟି ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳରେ ଏହି ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିଥାଏ ହେଲା । ସେହି ଲୋକଟି ଥିଲା ଫ୍ରିଜିଆନ । ଫ୍ରିଜିଆନ ଭାଷାରେ ବେକସ୍ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ରୁଟି । ରାଜା ଫ୍ରିଜିଆନ୍ [illegible], [illegible] ଏକ ଆକାଶର ଏହିପରି [illegible] ସର୍ବପ୍ରଥମରେ ଭାଷା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ । ଆକାଶରୁ ଭାଷା । ~~[illegible]~~ ବର୍ଣ୍ଣନାର [illegible]

ଭାଷାଉତ୍ପତ୍ତିରେ ଶିଶୁଗୁଡ଼ିକ ମୂକ ହୋଇ ବସାକୁ ଯାଉଛି।

ଧାତୁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ବା ଅନୁରଣନ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ (Root Theory or Ding-Dong Theory)

ଏହି ମତବାଦର ଜନକ ଦାର୍ଶନିକ ପ୍ଲାଟୋ। କିନ୍ତୁ ଜର୍ମାନୀର ପ୍ରଫେସର ହେଇସ ଏହାକୁ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ। ପ୍ରଥମେ ମାକ୍ସମୁଲାର ଏହି ମତବାଦର ସମର୍ଥକ ଥିଲେ। ମାତ୍ର ପରେ ଏହା ଅସମର୍ଥକ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ ପାଇ ଏଥିରୁ ଓହରି ଯାଇଥିଲେ।

ଏହି ମତବାଦ ଅନୁସାରେ କିଛି ବସ୍ତୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଧାତୁ ରହିଥିଲା। ଏହି ଧାତୁଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଶବ୍ଦର ଉତ୍ପତ୍ତିର ମୂଳ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଏ।। ମାକ୍ସମୁଲାର ଧାତୁକୁ ମୂଳ ବୋଲି (Root) ଧାତୁର (metal) ଅନୁରଣନରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ଧ୍ୟାନ କରିଥିଲେ।

କିଛି ଧାତୁ ~~[illegible]~~, ଯଥା - ପିତଳ, ସୁନା, ରୁପା, ଲୁହା ଆଦିରୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଧ୍ୱନି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ। ମଣିଷ ମନରେ ଜାଗିଲା ପ୍ରଥମେ ଏହି ଧ୍ୱନି ଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁକରଣ କରି ଶିଖିଲା। କିନ୍ତୁ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା,

Ding-Dong ର ଅର୍ଥ ହେଲା। ଅନୁରଣନ। ଏହି ମତବାଦ ଅନୁସାରେ ଧାତୁର ଧ୍ୱନି ଏବଂ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ରହସ୍ୟାତ୍ମକ ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି। ଧାତୁ ଶବ୍ଦ ଭାଷା ବିଜ୍ଞାନୀ ମାନେ ଲୁହାର ଉତ୍ପତ୍ତି ସମ୍ପର୍କରେ ଏହି ମତବାଦକୁ

ଆଉ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ । କାରଣ ମଣିଷ ଯେଉଁ କାଳରୁ ଧାତୁର ବ୍ୟବହାର ଜାଣି ନ ଥିଲା, ସେତେବେଳେ ବି ଭାଷା ପ୍ରଚଳନ ଥିଲା । କାଳକ୍ରମେ ସେ ଧାତୁର ବ୍ୟବହାର ଜାଣିଲା । ଧ୍ୱନି ଅନୁକାରକ ଧାତୁର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅନୁକାରକ ଧାତୁ (Root) ର ସୃଷ୍ଟି ଅସମ୍ଭବ । ସେମାନଙ୍କ ମତରେ ଭାଷା ସୃଷ୍ଟି ନାହିଁ ଆଦି ଅଥବା ଅନ୍ତ ନାହିଁ । ଉପସର୍ଗ, ପ୍ରତ୍ୟୟ ପ୍ରଭୃତି କଳ୍ପ ବିଚାରର ଭାଷା ବୈୟାକରଣ ଜାଣନ୍ତି । ଆଧୁନିକ ଭାଷାବିଜ୍ଞାନୀମାନେ ଏହି ମତକୁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିନାହାନ୍ତି ।

ସମ୍ପର୍କ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ (Contact Theory) -

ଜୀ.ଜୀ. ରେଭେଜ (Revesz) ସମ୍ପର୍କ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ମତବାଦର ଜନକ । ତାଙ୍କ ମତବାଦ ଅନୁସାରେ ମଣିଷ ଗୋଷ୍ଠିବଦ୍ଧ ସାମାଜିକ ଜୀବ ହେବାରୁ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିବା ଏକ ସହଜାତ ପ୍ରବୃତ୍ତି । ଏହି ପ୍ରବୃତ୍ତି ହେଉଛି ସମ୍ପର୍କ ଭାବନା । ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ସମାଜର ସୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟ ଏହି ପ୍ରବୃତ୍ତିରୁ । ଆଦିମ ମାନବ ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ପର୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭାବାନୁଭବର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ନିମିତ୍ତ କେତେକ ଧ୍ୱନି ପ୍ରଥମେ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ । ଦୂରରେ ~~[illegible]~~ ସମ୍ପର୍କ ଲୋକଙ୍କୁ ସେମିତି କହିଥିଲେ । ଭୟର ପରିସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟ ସେମିତି ଲୋକଙ୍କୁ ଡାକିବାକୁ ଲାଗିଥିଲେ । ସେହି ଧ୍ୱନିଗୁଡ଼ିକ ସେହି ତୁଳନାରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାକୁ ଲାଗିଲା ଏବଂ ସେହି ସମୂହ ଧ୍ୱନିରୁ ଭାଷାର ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଏହା କିପରି ବିକଶିତ ହେଲା, ତାହାର ସନ୍ଧାନ ନ ହେବାରୁ ଭାଷାବିତ୍‌ମାନେ ଏହାକୁ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଭାବି ପରିହାର କରିଛନ୍ତି ।

ବିବର୍ତ୍ତନ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ (Theory of Evolution) —

ଡାରୱିନଙ୍କ ସ୍ଥଳେ ଏହି ମତବାଦର ଜନକ । ସେଙ୍କ ମତରେ ସମସ୍ତ ଜୀବଜନ୍ତୁ କାଳକ୍ରମେ ପରସ୍ପର ସାମାଜିକ ଜୀବନ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ବନ୍ଧ ସ୍ଥାପନ କରୁ। କେତେକେତେ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଜୀବନ ଧାରଣ କରିବାକୁ ଅନ୍ୟ ଆଗରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ରହିଲା । ସେହିପରି ଏକ ସାମାଜିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଏକତ୍ର ହୋଇ ଏକ ପରିବେଶର ଆବିର୍ଭାବ କରିଥିଲେ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତିର ମନୋଭାବ ବୁଝିବା ପାଇଁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧ୍ୱନି ସଂକେତ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏହି ଧ୍ୱନି ସଂକେତଗୁଡ଼ିକ ମୂଳ ଭିତ୍ତିଭୂମି ପାଇଁ ସର୍ବସାଧାରଣ ଧ୍ୱନି ସଙ୍କେତ ରୂପେ କାଳକ୍ରମେ ସ୍ୱୀକୃତି ଲାଭ କରିଥିବାର ପ୍ରମାଣରୁ ଜଣାପଡ଼େ । ଏଥିରୁ ଭାଷା ଓ ଶବ୍ଦର ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା । ଏହିପରି ଭାବରେ ଭାଷାର ବିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିବା କଥା ଡାରୱିନ ମତବାଦ କହିଥିଲେ ।

ବିଖ୍ୟାତ ଦାର୍ଶନିକ ପ୍ଲେଟୋ ଏହି ମତବାଦକୁ ସମର୍ଥନ କରିଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଭାଷାବିତ୍ ଆର.ଏ. ଭିଲହାନ ଏହାକୁ ବିରୋଧ କରିଥିଲେ । ଯାହା ଭାଷାର ସୃଷ୍ଟି ବା ଆବେଗ ଧ୍ୱନି ସଂକେତରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ନାହିଁ । ପ୍ରଥମେ ଶବ୍ଦରୁ ବାକ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କିମ୍ବା ବାକ୍ୟରୁ ଶବ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି ଏକ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ପ୍ରଶ୍ନ । ଅନୁରୂପ ଭାବେ ଆବେଗ ଧ୍ୱନିର ସୃଷ୍ଟି କିମ୍ବା ଭାଷାର ସୃଷ୍ଟି ତାହା ଏକ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ସମସ୍ୟା । ତେଣୁ ଏଭଳି ସୃଷ୍ଟିକୁ ଆମେ ଜାଣିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଏହି ମତବାଦ ଅଧିକ ଭାଷାର ବିବର୍ତ୍ତନ ଏବଂ ଭାଷାବିତ୍ ମାନେ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି ,

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ

୧ - 'ଭାଷା' ଶବ୍ଦର ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତିଗତ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଲେଖ ?

୨ - ଦୈବୀ ଉତ୍ପତ୍ତି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କଣ ? ଏହା ଭାଷାର ଉତ୍ପତ୍ତିରେ କେଉଁ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛି ?

୩ - ମାକ୍ସମୁଲରମାନେ କେଉଁ ଶବ୍ଦକୁ ପ୍ରଥମ ଓ ମୌଳିକ ସୃଷ୍ଟି ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିଥାନ୍ତି ?

୪ - ଭୌଭୌ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ କଣ ?

୫ - ସଂପର୍କ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଧାରଣା ଦିଅ ?

୬ - ହେମିଲଙ୍କ ଭାଷା ସଂପର୍କିତ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ଧାରଣା କଣ ଥିଲା ।

୭ - ଡିଙ୍ଗ୍-ଡଙ୍ଗ୍ ର ଅର୍ଥ କଣ ?

୮ - Root Theory ର ଧାରଣା ଦିଅ ?

୯ - Root theory ଅନୁସାରେ ଭାଷା କିପରି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ?

୧୦ - ସଂସର୍ଗ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଧାରଣା ଦିଅ ?

୧୧ - ଜେସପରସନ୍ ମତାନୁସାରେ ଭାଷା କିପରି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ?

୧୨ - ବିବର୍ତ୍ତନ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଧାରଣା ଦିଅ ?

୧୩ - 'Theory of Evolution' ସଂପର୍କରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତରେ ଲେଖ ।

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନ

୧ - ଭାଷାର ଉତ୍ପତ୍ତି ସଂପର୍କରେ ବିଭିନ୍ନ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କର ।